

формула має таку форму: $(Г \rightarrow Т \rightarrow Т1 \rightarrow Г)$! Потім це повторюється; тобто, грошова і товарна форми вартості здійснюють коло, кругообіг (круговорот). І тільки така вартість, вартість тільки у круговороті є зовсім нова форма вартості (чого не зрозумів ні Аристотель, ні видатні економісти майбутнього аж до теперішнього часу) - це «капітал» (сутність)! Будь-які інші форми руху вартості (її накопичення, зменшення, збільшення, а також тільки окремі частини круговороту вартості: тільки « $Г \rightarrow Т$ », або тільки $(Т \rightarrow Т1)$; або тільки « $Т1 \rightarrow Г1$ ») не перетворюють вартість у капітал! Тому і зміст капіталу утворюють тільки три елементи: перетворення « $Г \rightarrow Т$ », $(Т \rightarrow Т1)$; « $Т1 \rightarrow Г1$ »!! Так, ось формулу $(Г \rightarrow Т \rightarrow Т1 \rightarrow Г1)$ детально використовував Маркс у своєму труді «Капітал», але не для визначення суті капіталу, а для доведення експлуататорського характеру капіталізму. Можливе, саме тому він все ж таки капіталом визначав тільки додаткову вартість, тобто, тільки частину вартості в круговороті.

В Античну епоху вперше вирішується проблема формування понять економіки; при цьому:

- Ксенофонт вводить поняття «Економіка», як організацію натурального господарства, тобто, як організацію всієї господарської діяльності, тобто, як організацію економіки, інженерії, адміністрації і виробництва як єдиного цілого;

- Аристотель на відміну від Ксенофонта вводить нові поняття: потребницька вартість, мінова вартість, хрематистика;

- Аристотель вперше вводить й формулу простого (натурального) господарства (Гроші-Товар-Новий товар-Гроші) і товарного господарства (Гроші-Товар-Новий товар-Нові гроші);

- однак Аристотель не підозрює, що цим він фактично ввів ще одне, нове і важливіше поняття, нову форму вартості – «Капітал».

Литература:

1. Економічна думка античної Греції. URL: https://pidru4niki.com/1298010860159/ekonomika/ekonomichna_dumka_antichnoyi_gretsiyi (дата звернення: 14.10.2021)..

2. Економічна думка античного світу: Стародавня Греція. URL: https://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_history/24628/ (дата звернення: 16.10.2021)..

СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ – ПРОДОВЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ ЕКОНОМІКИ

*Бабайлов В. К., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Середньовіччя в економіці – це етап в розвитку економіки, який є продовженням формування понять економіки, початий в Античності Ксенофонтом і Аристотелем [1-2]. Однак є така особливість вирішення цієї

проблеми в епоху Середньовіччя: після античності в Європі почалося панування католицької церкви і як наслідок – обмеження діяльності світських інститутів: шкіл, навчальних закладів вищої освіти тощо. Однак за межами Європи процес формування основних понять економіки, початий в епоху Античності, продовжувався. Особливий внесок в розвиток економічних понять ввів Ібн-Халдун (1332 - 1406) - найбільший мислитель країн, де проповідують іслам (арабських країн на півночі Африки) [1]. Знайомство з поглядами, з економічними думками вчених минулого, визначення часу і місця виникнення нових економічних понять представляє значний інтерес й у теперішній час. Це важливе й актуальне як для економічної практики, так й для організації економічних знань. Метою доповіді стало ознайомлення з основними поняттями економіки, які ввів або уточнив Ібн-Халдун.

Перш за все, він приділив увагу важливішому поняттю економіки, предмету економічної діяльності – вартості. Необхідне звернути увагу на те, що при всієї важливості результатів, отриманих Ксенофонтом і Аристотелем, необхідно признати, що вони не визначили джерело виникнення вартості. Саме Ібн-Халдун значно раніше меркантилістів і фізіократів зробив спробу визначення джерела виникнення такого важливішого поняття, як вартість. Він постарався пояснити, як утворюється вартість. На думку Ібн-Халдуна, в обсязі вартості повинно відбитися кілька величин (вартість сировини, вартість праці, вартість засобів праці). Тобто, Ібн-Халдун вважав ще задовго від Сміту, що вартість товару залежить від величини затрат труда.

По друге, він значну увагу приділив такому важливому економічному поняттю як ринок. Так, на його думку, людина веде суспільне життя лише для задоволення своїх природних потреб. Саме бажання задовольнити всі свої потреби змушує людину працювати більше, щоб зуміти виконати всі свої мрії. Саме це розвиває суспільство в цілому за допомогою більшого попиту на товари. Завдяки цьому створюється і розвивається ринок продуктів і послуг. Уже тоді Ібн-Халдун розумів, що ринок - це двигун прогресу і перспективного розвитку суспільства.

Щодо власності, то приватна власність тлумачилась Ібн-Халдуном як дар згори.

Цікаві думки Ібн-Халдуна відносно поняття «Товар». Він підрозділяє товари на два види: «предмети споживання» і «надбання» (достояння). Надбання - це ті предмети, якими людина володіє завдяки своїм здібностям і праці, але які не є абсолютно необхідними для життя. Предмети споживання - це ті товари, які служать для задоволення природних потреб людини. Займаючись цією проблемою, Ібн-Халдун робить висновки, які фактично збігаються з думками Аристотеля.

Близькі й сучасному розумінню його думки про труд (правильніше звичайно – про затрати труда). Труд Ібн-Халдун поділяв на дві категорії: необхідний і додатковий. Необхідний задовольняє всі потреби, а додатковий, на відміну від необхідного, дозволяє купувати предмети розкоші і накопичувати багатства.

Гроші Ібн-Халдун представляв як засіб для накопичення і як засіб

звернення для покупки товарів. Також він вважав, що гроші обов'язково повинні бути з золота і срібла.

Про торгівлю: Ібн-Халдун вважав, що гроші можна заробляти як за допомогою затрат труда, так і за допомогою торгівлі. Це протиставлення виробництва і ринку, свідчить однак про те, що він не чітко розуміє основний закон економіки, який був пізніше відкритий Адамом Смітом: «Будь-яка вартість визначається тільки затратами труда».

Знайомство з економічними поглядами вчених минулого дозволяє углибити наше сучасне розуміння важливіших понять економіки.

Література:

1. Економічні погляди в епоху раннього і пізнього християнства URL: https://pidru4niki.com/1493100853949/politekonomiya/ekonomichni_poglyadi_epohu_rannogo_piznogo_hristiyanstva (дата звернення: 23.10.2021).

2. Економічна думка середньовічного Сходу. URL: https://pidru4niki.com/1157071860178/ekonomika/ekonomichna_dumka_serednovic_hnogo_shodu (дата звернення: 24.10.2021).

МЕРКАНТИЛІСТИ І ФІЗІОКРАТИ: ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНОГО ВИТОКУ ВАРТОСТІ

*Бабайлов В. К., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Визначення основного витoku вартості – важливіша проблема організації економічних знань, яка вирішувалася протягом XV- XVIII століть. Це проблема співвідношення виробництва і торгівлі. При цьому визначилися дві протилежні економічні думки: меркантилістів і фізіократів [1-3]. Тому аналіз, порівняння і висновок з приводу цих двох підходів є актуальним навіть у наш, сучасний етап розвитку організації економічних знань. Це й з'явилося метою даної доповіді. Задачі: аналіз основних аспектів меркантилізму; аналіз основних аспектів фізіократії; висновки про можливість використання отриманих економічних знань у сучасній економічній практиці.

Аналіз основних аспектів меркантилізму показує, що Меркантилізм як напрямок у розвитку економіки і економічної думки був поширений з XVI по XVIII століття; але його вплив відчувається й досі [1, 3].

Меркантилізм знайшов поширення у всіх розвинутих економіках світу, але особливо в Англії і Франції. На думку меркантилістів, купці стають головними людьми у державі, а найголовнішою галуззю – зовнішня торгівля, торгівля, а не виробництво.

Однак і серед меркантилістів були різні економічні думки. Одні з них не ігнорували виробництво повністю і вважали, що його треба розвивати, але не для себе, а для продажу вироблених товарів за кордон. Вони пропонували обмежити імпорт (ввезення товарів з-за кордону), заборонити вивозити дорожочінні метали, стимулювати експорт (продаж за кордон). При цьому на їх